

מראי מקומות- בבא בתרא מ"ט

דברינו, אי"ז חשיב חוזר ומגיד, שהרי מילתא אחריתי קמסהדי. ותוס' כ' דלא דמי לחוזרין ומגידין, לפי שאינם אלא מוסיפין על עדותם. והק' רעק"א, למה צריך לומר דאינן אלא מוסיפין, הרי מי שאמר אמנה היו דברינו ודאי אינו חשיב מוסיפין על דבריו, ומ"מ מבואר בגמ' דאם הי' ניתן למכתב, יהיו נאמנין לומר אמנה היו דברינו, אלא ע"כ משום דס"ל דשפיר אמרי' מגו למרעא לשטרא, וא"כ במודעא נאמנין משום מגו, ובאמנה אינן נאמנין משום דלא ניתן ליכתב, והניח בצע"ג [נ"ק"ק למה הק' דוקא על תוס' ולא על הרשב"ם, ומשמע דס"ל דשפיר י"ל דאמנה חשיב ג"כ מלתא אחריתי, ומ"מ אינה הוספה על העדות, וצ"ע].

(ד) **בכותב לה ועודה ארוסה- כ' הרשב"א,** "דוקא בעודה ארוסה, דכבר יש לו בהן שייכות, אבל קודם אירוסייה לא, דלית ליה בהו שום שיכות עדיין".

(ה) **נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה- פ"י הרשב"ם,** העתידה לבא לו כגון נחלה דרבנן. והק' הרשב"א, הא ירושת הבעל דאורייתא היא, וכ' שיש ראיות חזקות לזה, ושכתבם לקמן. אבל הפ"י הוא, דנחלה הבאה ממקו"א על ידי מעשה, ועדיין לא באה לידו, כגון נכסי ארוסה שעדיין אינו זוכה בה עד שתבא ממקום אחר ע"י נישואין, ושתמסור לו את עצמה מרצון לחופה, דע"י כן הוא יורשה. וע' בקובץ הערות (מ', ב'), דכ' בשם הר"ן דהחילוק בין ירושת בעל לירושת אב אינו אם דאורייתא הוא או לא, אלא דדין סילוק הוא מדין יורש, וכיון דכבר יש לו לבן דין יורש משנולד, א"כ אין שייך להסתלק מזה, משא"כ לגבי הבעל. אבל לפי הראשונים דס"ל דהחילוק הוא אם הוי דאורייתא או דרבנן, הבין הקו"ה דהסילוק הוא מהנכסים, דאם יורש מדרבנן יכול לסלק מהנכסים, ואם הוי דאורייתא אינו יכול לסלק מהנכסים [אלא דק', דשם כ' דדעת הרשב"א בשו"ת הוא דהסילוק הוא מדין נכסים, ולפי דברי הרשב"א כאן יהי' צ"ל דסילוק הוא מדין יורש, וצ"ע]. וע"ע ברמב"ם (נחלות א', ח'), שכ' דהבעל יורש את אשתו מדברי סופרים. וכ' הראב"ד דאינו מודה בזה, מכח שמעתתא בתרא דמי

(א) **והאמר ר' נחמן העדים שאמרו וכו'-** בביאור השו"ט של הגמ', אי' בברכת שמואל (מ"ב) דהיסוד של חוזר ומגיד הוא שאין לקבל עדות בכדי לבטל עדות מהעדים עצמן שעדותן נחקרת. וא"כ, סבר הגמ' דכיון דאף עדות של המודעא מודה דחלה עדותן שבשטר, א"כ אף דמוקדמת עדות המודעא בזמן, לכאו' עדיין נחשב חוזר ומגיד. וע"ז תי' הגמ' דכל זה היכא דמעיד ע"פ, אבל בשטרא אתי שטרא ומרע לשטרא, דהיינו דע"י שהיא קדומה וגם בשטר היא, ע"כ מהני שפיר לחזור ולהגיד. וע"ש בביאור טפי, דכ' דמעיקרא סבר הגמ' דאין לשטר מודעא דין נחקרה אלא לאחר הנחקרה של השטר מכירה, שהרי כל עדות שבשטר מודעא תלוי בשטר מכירה, וע"ש איך שביאר תי' הגמ', וצ"ע כוונתו.

(ב) **אבל בשטרא, אתי שטרא ומרעא לשטרא-** פ"י הרשב"ם (כפשוטו) דהחילוק בין ע"פ לשטר הוא באמת רק לענין הא דהשטר קודם, ולכן אין כאן חסרון של חוזר ומגיד, אבל אין החילוק באמת אין שטר לע"פ (אולם ע' במה שהבאנו מהברכ"ש דביאר דאף להרשב"ם יש לחלק בין שטר לע"פ). וע' בר' יונה דכ' ב' חילוקים בין עדות ע"פ לעדות שבשטר. (א) דעדות שבשטר אלימא הוא ואינה צריכה ב"ד, דלאלתר שמסרו לה נעשה כמי שנחקרה, ולכן לא אמרי' בה דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד [ולא ביאר דבריו, וצ"ע כוונתו]. (ב) "ועוד, על כרחין לא אמרה תורה אלא שאין ב"ד נזקקין לקבל עדות לסתירת מה שהעידו, ואין חוקרין עדותן שמעידין אח"כ לבטל עדותן שכבר נחקרה בב"ד, אבל אם העידו מאליהן שלא בב"ד, וחתמו ומסרו ונעשה כמו שנחקרה עדותן בב"ד, כשיבא השטר לפני ב"ד, אתי עדות שנעשה כמו שנחקרה ומרע עדות כיוצא בה, והוו להו כשנים אחרים שהעידו אחר עדותן של אלו".

(ג) **מר ב"ר אשי אמר אמנה היו דברינו אין נאמנין, מודעא היו דברינו, נאמנין, מ"ט, וכו'-** פ"י הרשב"ם, דמה שאומר מודעא היו

ולכן אינו יכול להסתלק לאחר נישואין, משא"כ החיוב מזונות אינו אלא שעבוד בעלמא, ולכן אף לאחר נישואין יכולה להסתלק.

(ח) **תימא נחת רוח עשיתי לבעלי- כ' הרשב"ם** דאי"ז דומה לתליוהו וזבין דזביני זביני, דהתם אגב אונסי' דזווי גמר ומקני, משא"כ הכא דליכא אונס כ"כ, לא גמרה ומקניי. והק' הרמב"ן, דאם אין כאן אונס, א"כ ודאי מקחו קיים (וע' ברשב"א שכ' לדחות קו' זו, אבל כ' דפי' הרשב"ם אינו מחוור). ולכן פי' הרמב"ן דמה דאינו דומה לתליוהו וזבין דזביני זביני, היינו משום דלא יהיב לה זווי, אלא לקח מן הבעל וחתמה לו, דומיא דלוקח מסיקריקין, דאי יהיב זווי לבעה"ב מקחו קיים.

(ט) **לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל- פי' הרשב"ם**, אין מקחו בטל ממש, שהרי כל זמן שיחי' הבעל יאכל זה הלוקח את הפירות, שהרי המוכר מכר לו כל זמן שלא תתגרש האשה ולא יבא זמן גיבוי. אולם ע' ברשב"א שכ' דאם הבעל מוכר רק הפירות, אז אה"נ, מהני המכירה כלפי הפירות. אבל אם מוכר הגוף עם הפירות, אז הרי מכירה א' הוא, ואינו יכול לחלקו, ואם בטל כלפי הגוף, בטל גם כלפי הפירות, וא"כ אף מיד המקח בטל.

(י) **אלמא אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי- כ' בשו"ת הרשב"א (ב', רצ"ח)** דכל מקום ששייך לאשה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, אינה צריכה למסור מודעא מעיקרא, לפי שהדבר מראה בעצמו שאנוסה היא.

שמת, ושאר הראיות המראות היפך זה כ' שאינם עומדות. וע' במגיד משנה שם, שכ' דהרמב"ם מפרש הא דנחלה הבאה לו מאחר מכאן כמש"כ הרשב"א הנ"ל, דהיינו דבא לו ע"י מעשה, וא"כ לפי הרמב"ם באמת אין ראי' כלל מסוגיין דירושת הבעל מדרבנן, ובאמת צע"ק מהו מקור של הרמב"ם לזה.

(ו) **כדר' הונא אמר רב, וכו'- כ' הרשב"ם**, דאם האשה יכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה, כ"ש וכ"ש שאם אמר איני מקבל עלי תקנת פרקונה, ואיני חושש בפירות נכסי מלוג שתקנו לי דמועיל התנאי בעודה ארוסה, שעדיין לא זכה בקרקעיתה לפירות. ולכאו' ק', מהו הכ"ש, הרי לכאו' היינו הך, דכמו דיכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה, גם הוא יכול לומר אינו מקבל לפרוק ואיני חושש לפירות. וכ' בהגהות ראמ"ה דלכאו' צריך לגרוס "אני מקבל" במקום איני מקבל, ועפ"ז

יהי' מובן הכ"ש [ולכאו' הביאור בזה הוא, שהוא אומר שאף שהוא מקבל ע"ע לפרוקה, מ"מ מסלק עצמו מן הפירות, וכיון שאיני מסלק עצמו משום חיוב שיש לו, רק מזכות שלו, אם נראה דיכולה להפקיע עצמו מחיוב שלה יחד אם זכות שלה, כש"כ שיכול להפקיע עצמו מזכות גרידא]. אולם בתוס' מבואר דלא גרס כן בדברי הרשב"ם. וע' בדברות משה (נ"ח, הע' פ"ח, ד"ה וניחא לפ"ז), שכ' לבאר דהי' שייך לומר דמה שתקנו חז"ל מעשה ידיה לבעל, הרי זה משום חליפין תקנתה, דהיינו דתקנו חז"ל דבר בשביל הבעל כיון שתקנו לה מזונות, אבל אין התקנות תלויות זב"ז כלל. וחידוש ר' הונא דאין הביאור דעשו לו תקנה אחרת בשביל תקנת מזונות, אלא דתקנו כן משום איבה, ולכן תלויין זה בזה בפועל, ויכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה. וע"ז כ' הרשב"ם דכ"ש היכא שתקנו חז"ל בשבילו, דהיינו פירות, דכש"כ שאי"צ לתקן שום תקנה לאשה בשביל מה שתקנו להבעל, וא"כ ודאי הפרקונה תלוי' בהפירות, ושפיר יכול לומר דאינו חושש בשביל הפירות, וגם אינו רוצה לפרוקה.

(ז) **יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה- כ' הריטב"א בכתובות (פו. ד"ה אי הכי)** דלגבי מזונות יכולה להסתלק אפי' כשהיא נשואה, ודלא כהבעל, שאינו יכול להסתלק אלא כשהיא ארוסה, והביאור הוא, דזכות הבעל בנכסי אשתו הוי זכות גמורה,